

LES CIUTATS DELS SONG I LA CONQUESTA MONGOL
LA REVOLUCIÓ ECONÒMICA DELS SONG

A la lliçó anterior vam fer una ullada a una ciutat xinesa. De fet, el rotlle conté una bona part del que hem de saber sobre la dinastia Song, la qual comença l'any 960 i es troba sota contínues amenaces dels seus veïns del nord. L'any 1127 els Song ja havien perdut la seva capital, Kaifeng, i es van veure forçats a retirar-se cap al sud. Amb un territori ben reduït, els Song del sud van establir la seva capital a Hangzhou. Ara els Song eren un estat entre un cúmul d'altres estats als quals havien de reconèixer com a entitats polítiques en igualtat, i a les quals fins i tot havien de **retre'ls** tribut. Però la característica definitiva dels Song no era la seva feblesa.

Els rotlles ens mostren una societat molt urbanitzada, ben comunicada per una complexa xarxa de transport, amb una vida comercial ben pròspera, i una societat oberta i desenvolupada. De fet, la Xina dels Song era tan rica que els seus camps proveïen collites tan nombroses i la seva indústria produïa una quantitat ingent de productes que podia pagar amb molta facilitat les sumes exorbitants de plata i de rotllos de seda que els seus veïns del nord exigien anualment. Però lluny de ser considerat com un període fràgil de la història xinesa, aquest es recorda com l'apogeu de la seva civilització.

Aleshores, què va fer de la Xina Song l'època daurada **de l'imperi**? Una sèrie de revolucions econòmiques innovadores interrelacionades podria ser-ne una resposta.

En primer lloc, va haver-hi una revolució agrícola impulsada per la introducció primerenca de les varietats d'**arròs** Champa, que van doblar àmpliament les collites dels camps d'arròs. I no va ser per casualitat, sinó que, com en el cas d'altres activitats econòmiques, va ser sistemàticament promoguda pel govern. Fem una ullada a un tractat agrícola, un text ric i abundant en il·lustracions de principis del segle XIII, el "Gengzhi tu", publicat per millorar el cultiu de l'arròs. A la primera diapositiva veiem un granger amb el seu búfal aquàtic preparant el sòl sota l'atenta mirada d'un erudit. La impremta, que es va massificar amb els Song, va permetre una major difusió del coneixement i a un preu més baix. L'erudit supervisa la correcta aplicació de les noves tecnologies de cultiu de l'arròs: els oficials locals

empraven manuals de gestió agrícola. S'han construït terraplens arreu del camp per protegir-lo d'inundacions i per garantir que és regat correctament.

Per incrementar la producció agrícola, el primer pas era preparar els sòls per poder sembrar-hi les llavors. Una vegada que han crescut els plançons, han de ser desarrelats, units en paquets i trasplantats als arrossars, que es troben prop del riu i es dividixcn per dics. Allí, l'adob i el fang del riu s'utilitzen com a fertilitzants. Això esdevé una nova tecnologia que multiplica la producció agrícola. Els arrossars produeixen dues o tres collites a l'any sense necessitat de períodes d'erm. Els arrossars precisen d'una vasta inversió en construcció, manteniment i irrigació, i per afrontar-ho, els camperols acostumen a organitzar la seva feina comunalment. El que és necessari, però, és una gran quantitat d'aigua, i hi ha una sèrie d'aparells hidràulics per proveir-la.

Al davant de tot, el camperol treu aigua del riu per abocar-la sobre l'arrossar, amb l'ajut d'un contrapès, i mentre ho fa protegeix el dic amb una estora de bambú. Les vores dels dics també són protegides amb plantes de bambú. A dalt a l'esquerra, tres homes fan anar una roda amb pedals per extreure aigua del riu i portar-la als arrossars. Al seu costat, al dic, tres gots i una cassola, probablement amb aigua d'arròs, juntament amb un parell de barrets de palla, els suposaran una comoditat a l'hora de descansar. A dalt de tot, veiem els pòlders que protegeixen els arrossars. Les tècniques de cultiu en aiguamoll requereixen molta més inversió i treball que la dels camps de secà, donat que les bombes eren màquines costoses i que requerien moltes hores de treball. Però els avenços agrícoles van proveir els xinesos amb molt més menjar que abans, que va ser seguit per un creixement estable de la població.

L'any 1110, la població Song era el doble que la població Tang, arribava als 100 milions, xifra que evidenciava un ritme de creixement sense precedents a la història mundial. Per primera vegada a la història xinesa, el sud tenia més població i riquesa que el nord. Això es reïectia en el fet que, amb els Song, la majoria dels que superaven els exàmens ara provenien del sud. Per tal que el superàvit agrícola fluís als emergents mercats de la ciutat, va tenir lloc una revolució del transport. La principal xarxa de camins es va estendre, i les rutes entre les grans ciutats van ser pavimentades. Però era encara més impressionant l'augment del transport per rius i canals a través d'una xarxa de sistemes de navegació integrats que servien a un mercat d'escala nacional.

El transport aquàtic era barat, ben organitzat i tenia una flota impressionant al seu servei. El trànsit aquàtic estava sempre massificat tant per vaixells de càrrega com de passatgers. Això era especialment evident al sud, on es troben els grans rius de la

Xina. Aquests vaixells van experimentar innovacions tècniques decisives: compartiments hermètics, timó de codast, pals múltiples..., i la brúixola de navegació, esmentada per primer cop l'any 1119, els permetia fer-se a la mar i treballar a fons a les aigües del sud-est asiàtic i de l'oceà Índic amb els seus propis vaixells. Marco Polo els va descriure amb molt detall i gran admiració.

La construcció naval no va ser l'única indústria avançada dels Song: també ho van ser la mineria i la metal·lúrgia. El govern Song va patrocinar la major indústria siderúrgica del món, amb una producció similar a la del segle XIX a Europa. Els avenços de l'agricultura i el transport van fomentar alhora les revolucions comercials i urbanes. Amb els Song, el comerç ja no se centrava a distribuir articles de luxe, sinó a aprovisionar per cobrir les necessitats bàsiques. Com vam veure al rotlle 'Oingming Shanghe Tu', grans **càrregues** d'arròs subministraven la ciutat i a tot arreu es podien trobar venedors ambulants. Aquí, per exemple, els sis nivells dels dos cistells ofereixen tota una gamma de productes per la llar i per al camp que les famílies ja no produïen: com el rasclat i les cistelles de salze. Alguns objectes tenen etiquetes que els identifiquen, fet que indica un alt nivell d'alfabetització, fins i tot al camp.

Aquí veiem les etiquetes per al vi d'arròs groc Shandong, i més especialment, una **etiqueta de "wenzi"**, que vol dir "**escriptura**". Penjant del coll, també ven ulls màgics per veure el futur.

Molts llocs es van dedicar a la producció especialitzada, fet que va garantir un vast flux de béns entre regions econòmiques distintes.